

Advies van de Brusselse Raad voor Dierenwelzijn (08/02/2024)

betreffende de aanwezigheid van honden op drukke en/of luidruchtige evenementen

De evolutie van de menselijke relatie met honden als huisdier zorgt ervoor dat veel eigenaars/verantwoordelijken hun hond meenemen op allerlei uitstapen, zo ook naar evenementen die soms drukbezocht en/of luidruchtig zijn. Vanuit het standpunt van de hond (afhankelijk van het samenspel van genetische factoren en omgevingsfactoren, waaronder socialisatie¹) zijn dergelijke situaties vaak een overprikkeling en/of zijn ze onvoorspelbaar, wat angst en schrik in de hand kan werken. Voor sommige honden kan het bezoek aan dergelijke evenementen dus stress veroorzaken², wat in bepaalde gevallen zelfs langdurige gevolgen hebben. Zeker bij puppy's die mee gaan naar drukke en/of luidruchtige evenementen (vaak om hen hieraan te laten wennen) kunnen er immers ongewenste leereffecten ontstaan waardoor ze net angstig worden. Bovendien zijn problemen met geluidsgevoeligheid vaak gerelateerd aan algemene angstigheid en bijbehorende gedragsproblemen².

Toch bestaat er over deze specifieke problematiek bijna geen wetgeving. De enige uitzondering die gekend is, is de politiezone van Leuven, die de aanwezigheid van honden bij drukke en luidruchtige evenementen verbiedt³.

De Brusselse Raad voor Dierenwelzijn (vanaf hier: de Raad) besprak tijdens verschillende vergaderingen in de loop van 2023 en 2024 naast een aanpak d.m.v. wetgeving ook nog andere opties om bovengenoemde problematiek aan te pakken.

Er is helaas weinig wetenschappelijk onderzoek naar dit thema verricht. Recent werd wel een masterproefonderzoek uitgevoerd, door Ciel Narinx aan de Universiteit van Gent⁴. Dit omvatte een online enquête (644 respondenten) en een veldonderzoek (37 honden) waarbij honden en hun verantwoordelijken werden geobserveerd op markten, in drukke winkelstraten of op gelijkaardige evenementen, waar al of niet muziek speelde. De mate waarin de hond stresssignalen vertoonde werd geëvalueerd aan de hand van observatie van het dier, en ten slotte werd het inzicht van de verantwoordelijke in de lichaamstaal (stresssignalen) van de hond geëvalueerd. Uit de online bevraging bleek dat 55% van de eigenaars/verantwoordelijken zijn hond meeneemt naar evenementen of dit in de toekomst plant te doen. De drie vaakst genoemde redenen om een hond mee te nemen waren dat de hond als een deel van het gezin wordt beschouwd, om de hond aan dit soort activiteiten te laten wennen (als onderdeel van de training), of dat het een gewoonte is om dit te doen. Meer dan 50 % (n = 492) zou hun hond wel meenemen naar markten/braderieën, horecazaken, of kermissen/feestelijkheid, en niet naar een concert, party/luif, festival, dansvoorstelling, theatervoorstelling of themapark/pretpark.

¹ Puurunen, J., Hakanen, E., Salonen, M. K., Mikkola, S., Sulkama, S., Araujo, C., & Lohi, H. (2020). Inadequate socialisation, inactivity, and urban living environment are associated with social fearfulness in pet dogs. *Scientific reports*, 10(1), 1–10.

Salonen, M., Sulkama, S., Mikkola, S., Puurunen, J., Hakanen, E., Tiira, K., Araujo, C., & Lohi, H. (2020). Prevalence, comorbidity, and breed differences in canine anxiety in 13,700 Finnish pet dogs. *Scientific Reports*, 10(1), 1–11.

² Dinwoodie, I. R., Dwyer, B., Zottola, V., Gleason, D., & Dodman, N. H. (2019). Demographics and comorbidity of behavior problems in dogs. *Journal of Veterinary Behavior*, 32, 62–71.

³ https://www.leuven.be/sites/leuven.be/files/documents/2021-04/PR20210329_Wijzigingen_1.3_Openbare%20overlast%20%28lachgas%29%20en%201.4_Markten%20%28met%20bijlagen%29.pdf

⁴ Narinx, C. Favoreel, H., Moons, C., Sanders, N., & Van Immerseel, F. (2021). Who let the dogs out? Motivatie en inzichten van eigenaars in het meenemen van honden naar drukke plaatsen. Ghent University. Faculty of Veterinary Medicine, Merelbeke, Belgium.

In het veldonderzoek waren gewoonte, het plezier van de hond en het feit dat de hond deel was van het gezin de vaakst genoemde redenen om de hond mee te nemen. In overeenstemming met ander onderzoek⁵, bleek de meerderheid van de eigenaars/verantwoordelijken (21 van de 37) de stresstoestand van zijn hond te onderschatten.

Dit gebrek aan kennis en/of bewustzijn m.b.t. (vooral subtielere) stresssignalen heeft volgens de Raad o.a. te maken met het feit dat opvoedingslessen voor honden zich nog te vaak vooral richten op gehoorzaamheid en er te weinig aandacht wordt besteed aan lichaamstaal van honden en hoe belangrijk het is dat een hond niet in situaties wordt geplaatst waar deze bang is en geen controle heeft over (en zich dus niet kan verwijderen van) de prikkels die hem bang maken. .

De Raad is op dit moment echter **geen** voorstander van een **strikt en algemeen verbod** op de aanwezigheid van honden bij drukke en/of luidruchtige evenementen, of bij een bepaalde subcategorie van evenementen. De redenen hiervoor zijn onder meer:

- Het ontbreken van een onderbouwde grens voor de geluidsintensiteit waarboven de aanwezigheid van honden verboden zou kunnen worden. Ook al weten we dat honden een veel gevoeliger gehoor hebben dan mensen, er zijn geen onderzoeksdata beschikbaar over een mogelijke grens voor ongemak of gehoorschade, onder andere omdat de frequentie van het geluid de intensiteitsdrempel kan beïnvloeden⁶.
- Het ontbreken van algemene, duidelijke en meetbare criteria en limieten i.v.m. een hoge densiteit van mensen, waarbij honden stress ervaren en bij dewelke hun aanwezigheid verboden zou kunnen worden.
 - Vb. wekelijkse markten worden door veel mensen niet meteen gezien als een evenement dat honden overmatige stress kan bezorgen, maar tijdens een gesprek tussen een honden-gedragsexpert en de Raad werd er toch vastgesteld dat bewustmaking hierrond niet overbodig is.
- De grote mate van individuele variabiliteit (tussen honden) in angstigheid in het algemeen en in gevoeligheid voor drukte en lawaai in het bijzonder. Bij sommige honden kunnen drukke en/of luidruchtige evenementen intense stress veroorzaken, maar andere honden voelen zich daar in het gezelschap van hun eigenaar wel veilig, en doen het juist minder goed wanneer zij bijvoorbeeld alleen thuis zijn.
 - In deze context worden assistentiehonden vaak gezien als een aparte categorie van honden die enerzijds verondersteld worden om opgeleid te zijn voor en gewend te zijn aan het begeleiden van mensen met bijzondere noden in een brede waaier aan sociale omstandigheden, maar anderzijds lopen hulphonden misschien wel net meer risico op overprikkeling of overbelasting omdat ze veelvuldiger met dit soort uitdagingen worden geconfronteerd.

⁵ Mariti, C., Gazzano, A., Moore, J. L., Baragli, P., Chelli, L., & Sighieri, C. (2012). Perception of dogs' stress by their owners. *Journal of Veterinary Behavior*, 7(4), 213-219.

Grigg, E. K., Chou, J., Parker, E., Gatesy-Davis, A., Clarkson, S. T., & Hart, L. A. (2021). Stress-Related Behaviors in Companion Dogs Exposed to Common Household Noises, and Owners' Interpretations of Their Dogs' Behaviors. *Frontiers in Veterinary Science*, 8(November), 1–10.

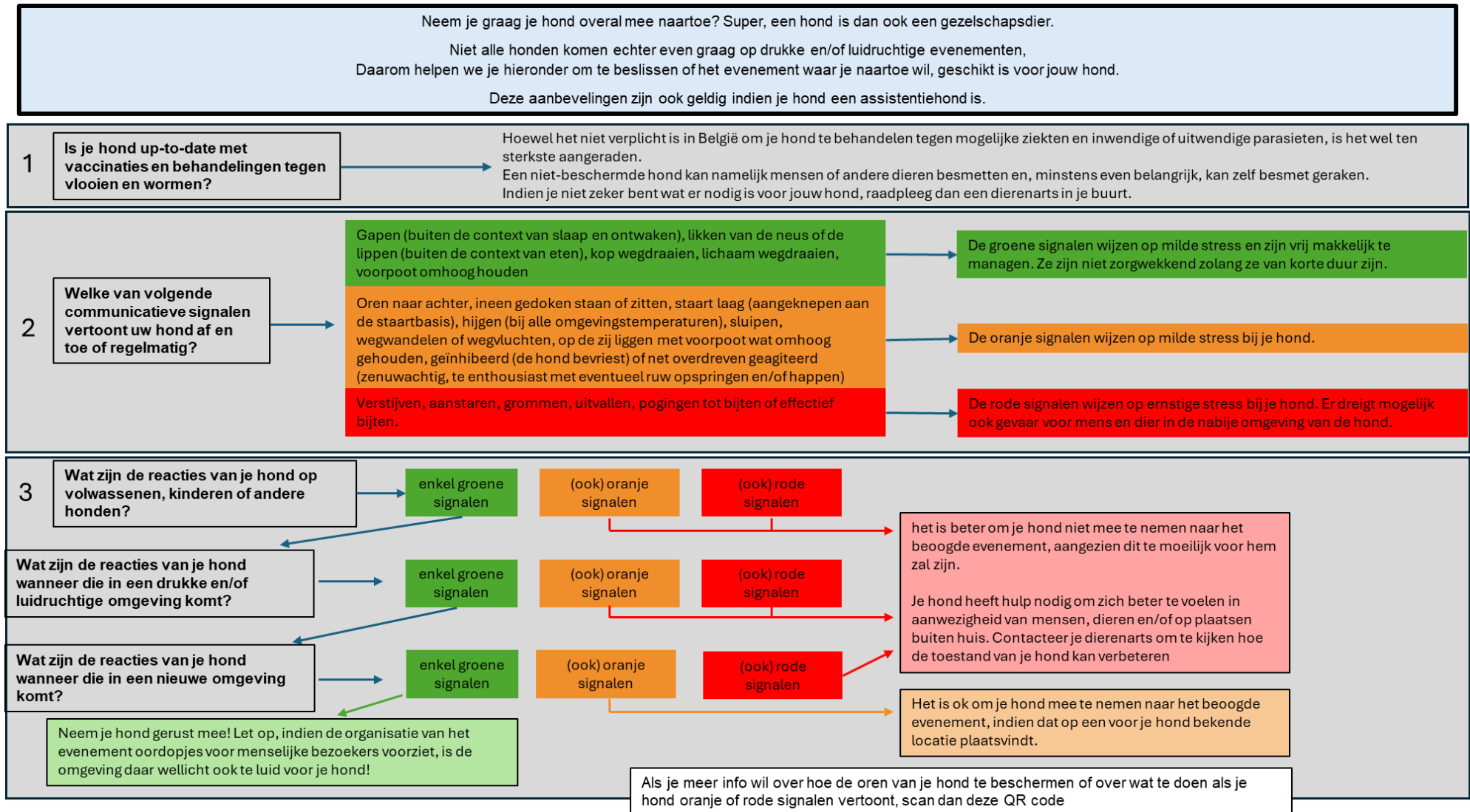
⁶ Barber, A. L., Wilkinson, A., Montealegre-Z, F., Ratcliffe, V. F., Guo, K., & Mills, D. S. (2020). A comparison of hearing and auditory functioning between dogs and humans. *Comparative Cognition & Behavior Reviews*, 15, 45-94.

De Raad is daarnaast van oordeel dat het zinvol kan zijn om de bezoekers van drukke en/of luidruchtige evenementen de nodige handvaten te geven om zelf te beslissen of het voor het welzijn van hun hond gepast is dat deze hen vergezelt op het evenement. Daarom stelt de Raad een **alternatieve wetgevende piste** voor, met name een **verplichting voor organisatoren** van drukke en/of luidruchtige evenementen om **het publiek bewust te maken** van het risico voor hun hond. Deze bewustmaking dient gekoppeld te worden aan de **publiciteit** voor het evenement in kwestie en dient ook **ter plaatse** te gebeuren. Omdat louter het afficheren van een simpele en algemene waarschuwing volgens de Raad weinig efficiënt is om mensen te sensibiliseren en te activeren, stelt de Raad het volgende voor:

- Gezien de neiging van eigenaars/verantwoordelijken om de stresstoestand van hun hond te onderschatten, moeten mogelijke (zelfs subtiele) **stresssignalen** expliciet en **op een toegankelijke manier** onder de **aandacht** gebracht worden. Dit kan in de voorafgaande publiciteit van het evenement via **QR codes** die verwijzen naar **verduidelijkende video's** over lichaamstaal van honden die stress ervaren, en op de infopanelen aan het evenement zelf daarnaast ook met verduidelijkende tekeningen.
 - Dergelijke kwalitatieve verduidelijkende video's (ontwikkeld op basis van degelijke en recente wetenschappelijke kennis i.v.m. hondengedrag) zijn nog niet publiek beschikbaar. Daarom vraagt de Raad aan de Brusselse Minister voor dierenwelzijn om de **ontwikkeling** en de brede **verspreiding** van dergelijke video's te **financieren**.
- Om te vermijden dat het publiek zich zou ergeren aan of ontmoedigd zou worden door een boodschap i.v.m. een gebrek aan kennis die beschuldigend zou kunnen overkomen, adviseert de Raad om te werken met een **beslissingsboom die mensen die overwegen om hun hond mee te nemen, "responsabiliseert"**. Aan de hand van gerichte vragen kan een beslissingsboom deze mensen helpen om te checken of hun hond geschikt is om hen te vergezellen op het evenement in kwestie. Een dergelijk systeem wordt bijvoorbeeld al door Dogs Trust (Verenigd Koninkrijk) toegepast tijdens de National Walk.
 - De Raad voegt een eerste ontwerp van een beslissingsboom als bijlage bij dit advies, maar vraagt de Minister voor dierenwelzijn om deze om te zetten in een visueel aantrekkelijke versie in verschillende bestandsformaten, die klaar is voor gebruik van organisatoren van evenementen.
- Een **belangrijke rol bij de bewustmaking** m.b.t. dit thema - en meer specifiek m.b.t. de redenen voor eventuele wetgeving - is volgens de Raad weggelegd voor de **gemeenten**. Zij zijn immers een van de eerste instanties waarmee organisatoren van evenementen in aanraking komen, o.a. voor het aanvragen van een toestemming voor het gebruik van de openbare ruimte.
 - De Raad vraagt de Minister voor dierenwelzijn om deze sensibiliserende rol aan te moedigen via een nieuw criterium voor het "label Diervriendelijke gemeente"⁷.
 - Een verdere bespreking met de gemeenten zou nuttig zijn om te bekijken of zij in een later stadium (na evaluatie van het effect van die hier voorgestelde aanpak en afhankelijk van de beschikbaarheid van hiervoor voldoende opgeleide medewerkers) eventueel kunnen gevraagd worden om bij elk evenement op hun openbaar terrein een soort evaluatie te maken van de eventuele nood aan bijkomende maatregelen die door de organisatoren moeten worden genomen om het welzijn van honden te beschermen.

⁷ <https://leefmilieu.brussels/themas/dierenwelzijn/subsidies>

Bijlage: beslissingsboom die helpt om te checken of een hond geschikt is om zijn verantwoordelijke te vergezellen op een evenement

Aanvullende informatie

Gehoorbescherming: Het dragen van gehoorbescherming door je hond vergt enige training vooraf, je dierenarts kan je adviseren waar je hiervoor terecht kan.

Als je op het evenement bent ...

... en je hond vertoont groene signalen van langere duur: Het is nodig om te werken aan de gewenning van je hond aan deze omgeving. Contacteer hiervoor je dierenarts.

... en je hond vertoont oranje signalen: Verander van plaats (zoek een rustigere plaats op het evenement, of een plaats die de hond kent en waar hij tot rust kan komen). Als het gevoel van je hond niet verbetert, verlaat dan het evenement en vraag aan je dierenarts waar je terecht kan om je hond te helpen beter om te gaan met de situatie.

... en je hond vertoont rode signalen: Verlaat het evenement meteen en vraag aan je dierenarts waar je terecht kan voor een gedragsconsult. Ondertussen mag de hond niet opnieuw naar dit soort evenementen worden meegenomen.

Als de rode signalen optreden in aanwezigheid van volwassenen, kinderen of andere honden: In afwachting van het gedragsconsult op advies van je dierenarts, moeten er beschermende maatregelen genomen worden (zorgen dat de hond steeds aangelijnd is en een muilkorf draagt).

Algemeen: Voor een hond is het belangrijk om voldoende te wennen aan het leven in een maatschappij van mensen en andere dieren. Hiervoor is een goede socialisatie als pup en gedurende de rest van het leven belangrijk. Dus zelfs als je een hond hebt geadopteerd die geen pup meer was, kan je hem helpen socialiseren. Contacteer je dierenarts om hierover raad te vragen.